

ThemaTienDaagse KIA/Pleio DE GEBRUIKER CENTRAAL

Webinar Kennisplatform Educatie & Presentatie en Beeld & Geluid

WAT WIL DE DOCENT?

Dag: Maandag 27 maart 2023

Tijd: (15.00) 15.15-16.15 (16.30) uur

Hoe: Via Microsoft Teams (KIA/Pleio).

ACTOREN

Dalida van Dessel, analist beschikbaarstelling bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum.

Saskia de Vries, onderwijsredacteur bij het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum en docent Nederlands.

Hendrik Atze van Doezum, docent geschiedenis aan het Lauwers College in Buitenpost en Geschiedenisdocent van het jaar 2022.

Arjen Thissen, docent geschiedenis havo/vwo aan het Lingecollege in Tiel.

Jacob Roep, docent geschiedenis en maatschappijleer vmbo aan het Bonifatius Mavo in Emmeloord en archiefeducator bij Tresoar in Leeuwarden.

Ellen Loozen, archiefeducator bij het Nationaal Archief in Den Haag en duo-aanjager KIA Kennisplatform Educatie en Presentatie.

Anneke van Waarden-Koets, coördinator educatie en exposities bij het Zeeuws Archief in Middelburg en duo-aanjager KIA Kennisplatform Educatie en

Fauve Kyll, Team KIA/Pleio, Moderator.

VERSLAG

Dit webinar werd georganiseerd door het Kennisplatform Educatie en Presentatie (KEP) in samenwerking met het Nederlands Instituut Beeld en Geluid (B&G) en met medewerking van het Team KIA/Pleio, waarvan het KEP onderdeel is.

Het webinar *Wat wil de docent* was een onderdeel van de ThemaTienDaagse: *De gebruiker Centraal*. En uiteraard staat voor archiefeducatoren (onder meer) de docent als gebruiker centraal. Daarover ging dit webinar: *Wat wil de docent?*. Verschillende professionals uit de archieven en het onderwijs deelden hun kennis en ervaring over dit onderwerp met de deelnemers. Professionals uit de archieven en professionals.

Film

Hendrik Atze van Doezum, Geschiedenisdocent van het jaar 2022, maakte er [dit filmpje](#) over GeschiedenisLokaal Friesland en geeft daarin aan hoe je als docent het gebruik van bronnen kunt combineren met andere activiteiten, zoals een bezoek aan een museum of archief of een activiteit in de stad. Dit filmpje kon niet worden getoond tijdens het webinar.

B&G

Dalida van Dessel en haar collega Saskia de Vries vertelden over hun ervaringen met het beschikbaar stellen van digitaal materiaal voor het onderwijs die meer aansluit bij de behoefte van de docent en

welke stappen ze daarvoor hebben ondernomen. Aan de hand van praktisch voorbeelden geven ze aan wat je als instelling kunt doen om aan te sluiten bij wat de docent graag wil.

B&G leert aan docenten hoe ze items kunnen vinden. Tevens maken ze lijstjes met topfragmenten bij bepaalde thema's. Daarvoor hadden ze profielen gemaakt om te kunnen zien voor wie ze wat doen. Het materiaal moet direct inzetbaar zijn in de klas. Ook moet er gelet worden op de lange termijn en correcte metadata (duurzaamheid). Daarvoor heeft B&G het ZoektermenLab ontwikkeld. B&G werkt nauw samen met lerarenopleidingen en groepen docenten die zaken uittesten en aangeven wat de docent wil. Aan de hand van een lijst met fragmenten kunnen docenten een keuze maken. Oude fragmenten moeten aansluiten bij de lesstof in de leerboeken. Belangrijk: Luisteren naar wat de docent wil.

VO-docenten

Arjen Thissen en Jacob Roep, beide docent in het voortgezet onderwijs, vertelden aan de hand van praktijkvoorbeelden over het gebruik van archiefmateriaal in de les en wat opvalt aan de diverse manieren waarop archiefinstellingen hun materiaal inzetten voor het onderwijs. Ze geven aan of de bekeken voorbeelden aansluiten bij de behoefte van docenten en leerlingen en geven tips om te kunnen aansluiten bij wat de docent graag wil.

Arjen begon met het voorbeeld van een project over de geschiedenis van de Molukkers dat hij samen met het Regionaal Archief Rivierenland had ontwikkeld. Door het project ging de geschiedenis meer leven omdat er een persoonlijke waarde aan was toegevoegd. De leerling heeft behoefte aan verbinding, het kleine verhaal dat past in het grotere geheel, waardoor de geschiedenis tot leven komt. Les/kennis 'buiten de standaard methode' is een waardevolle component. Voor wat betreft het profielwerkstuk is er behoefte aan bruikbaar wetenschappelijk en/of historisch materiaal, meer dan het internet biedt. De docent heeft geen tijd om zelf te zoeken naar materiaal dat voor specifieke lessen/doelen toepasbaar is om lokale geschiedenis te koppelen aan grotere thema's. Hij gaf aan dat docenten niet weten wat een archief hen kan bieden. Het archief kan toegevoegde waarde bieden. Daarbij is het toegankelijk maken van materiaal een uitdaging. Het is belangrijk een onderwerp klein te houden. Dat maakt dat het beklijft bij de leerling, dat het meer gaat leven. Het is ook van belang het in de eigen omgeving te houden. Het aanleren van onderzoeksvaardigheden is een belangrijke taak van de archieven. De stof behapbaar maken voor docenten en leerlingen is een uitdaging. Metadateren op woorden waarop docenten en leerlingen zoeken zou uitkomst bieden. Pro-activiteit van archieven kan helpen om archieven en docenten te koppelen en om samenwerking te zoeken. Wat heel handig zou zijn is één landelijke website waarop staat waar de docent algemene geschiedenis van Nederland kan vinden en waar de docent regionale en lokale lesinformatie kan vinden. De archiefeducator is belangrijk als intermediair tussen archieven en het onderwijs. Uitdagingen nu: archieven gebruiken verschillende methodes om materiaal te zoeken. Dat leidt tot versnippering, er is geen zicht op hoeveelheid waardevol archiefmateriaal/(on)bereikbaarheid. Ideaalbeeld: paraplumodel: een centrale startplek, waar de docent je aan de hand van thema's, bijvoorbeeld de Tien Tijdvakken, verwijzingen krijgt naar landelijk materiaal, vervolgens van algemeen naar bijzonder, naar regionaal en lokaal archiefmateriaal en contactgegevens van de archiefeducator die ondersteuning kan bieden aan leerling en leraar.

Jacob gaf aan dat VMBO-leerlingen vaak behoefte hebben aan een concrete voorstelling van personen en een persoonlijk verhaal. Aansluiting bij de Tien Tijdvakken met een persoon/persoonlijk verhaal. Aanbieden in een digitale ruimte waar de docent gemakkelijk bij kan. Klankbordgroepen in het leven roepen met archiefeducatoren en docenten. Producten goed uittesten en zo nodig bijstellen. Archiefeducatoren zouden er goed aan doen een abonnement op Kleio te nemen.

Suggesties voor archieven:

- **Klankbordgroep: Vorm zo'n groep met docenten van diverse niveaus. Die kunnen feedback geven op bestaande projecten en meehelpen ontwikkelen van nieuwe projecten (overvraag ze niet, vanwege drukte in onderwijs)**

- Tijdschrift Kleio: Lees dit tijdschrift. Je blijft op de hoogte van de ontwikkelingen in het geschiedenisonderwijs. En er staan lesvoorbeelden in, ter inspiratie.
- Maatwerk: Bij een specifieke vraag van een docent voor maatwerk, vraag je de docent om te samenwerken. Doe dus als archief niet alles zelf, maar i.s.m. die docent. Maak het daarna ook toegankelijk voor andere scholen.
- VMBO: Wat werkt goed? Een concreet gezicht met een persoonlijk verhaal. Vermijd abstracte begrippen en bronnen.
- Onmisbaar boek: *Geschiedenisdidactiek. Handboek voor de vakdocent*. Door: Arie Wilschut, Dick van Straaten en Marcel van Riessen. Er staan bijvoorbeeld ook beoordelingscriteria in voor welke bronnen bruikbaar zijn in lessen.
- Onvindbare bronnen: Er zijn veel initiatieven van archieven om bronnen te selecteren voor het onderwijs. Die kunnen zeer bruikbaar zijn, maar zijn voor de meeste docenten niet makkelijk te vinden en al helemaal niet bij elkaar (nationaal, regionaal en lokaal). Denk aan:
 - Landelijke platformen zoals B&G, GeschiedenisLokaal, Nationaal Archief Bronnenbox, Kleio Bronnenbox (= in ontwikkeling)
 - Provinciale/Regionale platformen van regionale archieven en andere culturele instellingen
 - Lokale platformen
- Samenwerking: KEP, B&G en docenten Arjen en Jacob zouden moeten overleggen met VGN Kleio, de vakorganisatie voor geschiedenisdocenten, over:
 - Hoe al die diverse platformen voor bronnen op een eenvoudige manier vindbaar kunnen worden voor docenten?
 - Hoe kunnen wij elkaar versterken?
 - Ook samenwerking met: OC&W, SLO, DEN, Hogeschool Utrecht, etc.

Tijdens de afsluitende discussie gaven archiefeducatoren aan dat het het beste is om samen met docenten lesmateriaal te ontwikkelen. Ga stap voor stap van bron naar gebruiker. Een bronnenbank zou kunnen worden aangehaakt bij Kleio. Maar in principe maakt het niet uit waar de bronnenbank of Geschiedenis-startpagina staat, als docenten hem maar weten te vinden.

AFSLUITING

Dank aan de sprekers, Dalida van Dessel en Saskia de Vries van B&G, de VO-docenten Arjen Thissen en Jacob Roep, de moderators Fauve Kyll en Ellen Loozen en presentator Anneke van Waarden-Koets. En natuurlijk dank aan alle deelnemers voor de aandacht en inbreng. Tijdens de najaarsbijeenkomst van KEP borduren we op dit thema voort, houd de agenda van het Kennisplatform Educatie en Presentatie in de gaten.

Verslag: 4 april 2023

Ellen Loozen, Anneke van Waarden-Koets, Yteke van der Vegt, Jacob Roep.